

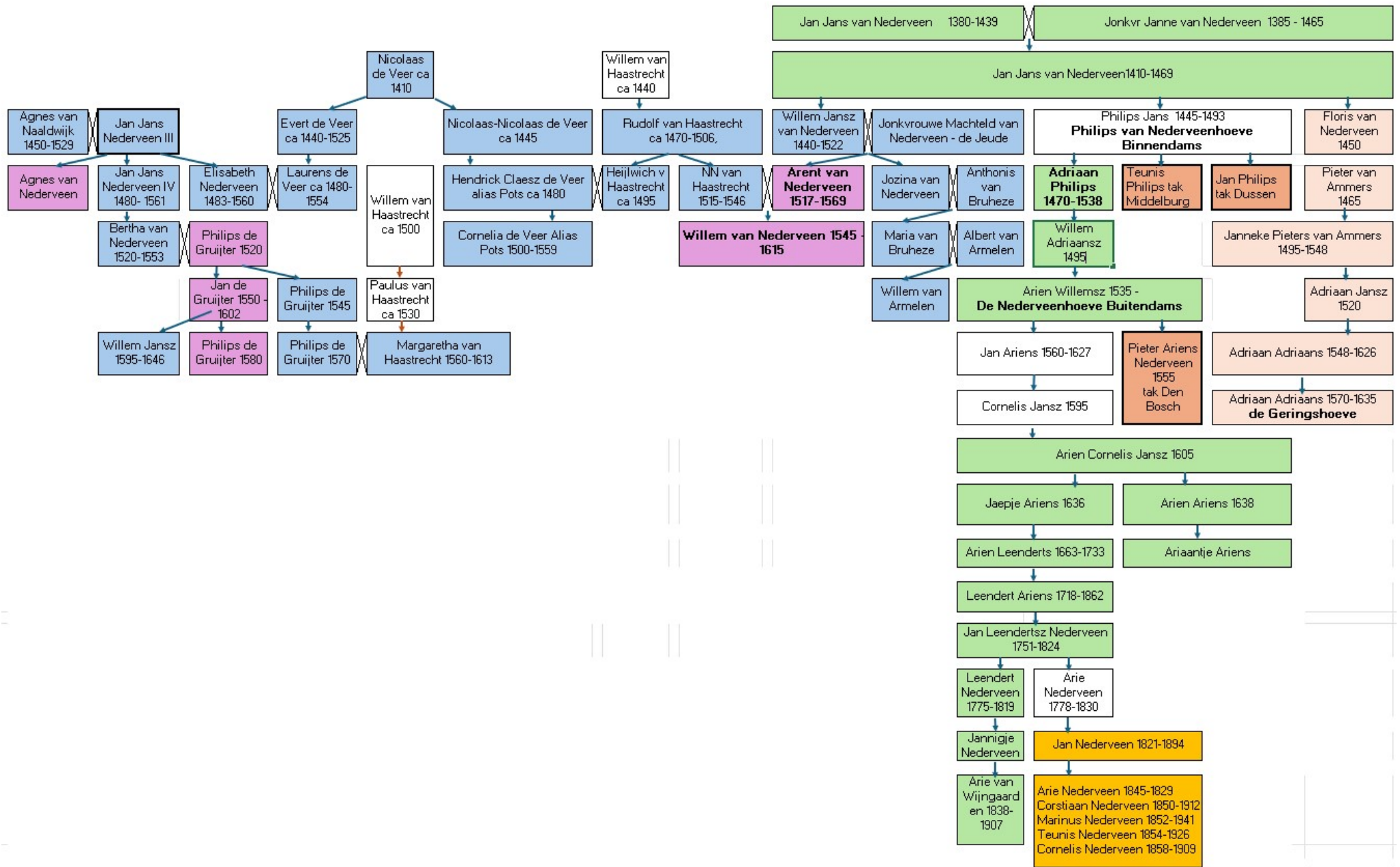
Vandaag 13 september is een belangrijke dag voor de Stichting van Nederveen, 700 jaar familiegeschiedenis. Persoonlijk is deze dag voor mij ook een dag vol herinneringen, herinneringen aan mijn vader Jan Nederveen die vandaag precies 93 jaar geleden werd geboren. En het is nu bijna 5 jaar geleden dat hij is overleden. Voor hem waren deze vriendendagen echte familiedagen. Hij genoot ervan om zo **zijn** familie, soms wel heel ver weg in de lijn, te ontmoeten en er zijn maar weinig dagen geweest die hij gemist heeft. Het mooiste van deze dagen vond hij naast de ontmoetingen: de verhalen. Zelf kon hij ook fantastische verhalen vertellen over zijn familie-herinneringen, en de verhalen op deze vriendendagen waren voor hem het hoogtepunt van de dag. Het verhaal wat bij hem misschien wel het meest is bijgebleven was het verhaal dat Senator Bob Nederveen vertelde tijdens de vriendendag in Giessen-Oudekerk, ongeveer 35-40 jaar geleden waarbij hij de ridders van Nederveen over de oneindige steppes van de Alblasserwaard liet galopperen. Heerlijk om de feiten op die manier tot leven te wekken. Temeer omdat de Alblasserwaard in die tijd voornamelijk uit moerasland en zompige kleigrond bestond waarin de paarden wegzonken en dus zeker geen oneindige steppes waarover je kon galopperen. En dus zag mijn vader het al voor zich, Al die Nederven niet galopperend over de vlakke, maar juist vastzittend tot de knieën in de modder.

En juist ter ere van hen die de verhalen levend wilden houden, heb ik voor u vandaag vier verhalen, gebaseerd op werkelijk gevonden aktes of rechterlijke archieven, maar het verhaal erachter, is wat we moeten blijven zien, en wat ik wil proberen te schetsen. Vier verhalen

Klik volgende dia

- De 1^e is de ontvoering van Willem van Nederveen
- De 2^e is de vreemde eigendomsoverdracht van de beleningen van het ambacht Nederveen in de Langstraat
- De 3^e is de definitieve aansluiting van de Tak Giessendam-Rotterdam
- De 4^e als er nog tijd over is : Recht is recht en krom is krom

En om even inzicht te krijgen hoe deze verhalen aan elkaar hangen heb ik een totaal overzicht gemaakt tussen 1360 en ca 1910. Binnen dit spectrum zijn de verhalen te plaatsen.

Het eerste verhaal is De ontvoering van Willem van Nederveen,

Voor het eerste verhaal maak ik gebruik van een aantal aktes en verklaringen die zijn opgemaakt in de 16^e eeuw en begin 17^e eeuw:

Leenregister Holland 13-juni 1545:

Een bekende akte over de verkoop van de tienden van de heerlijkheid Giessendam door de Heer van Giessendam, Arent van Nederveen aan Willem van Drinkwaard

Beleningsakte 22-september 1609

Een belening van de tienden) in de parochie Capelle in het ambacht Nederveen gelegen buitendijks en daarom zonder profijt door Willem van Armelen Albertsz. voor Maria van Bruheze zoals Willem van Nederveen Arentsz., haar neef, die reeds lang buitenslands is

Deze 2 aktes kenden we al, en staan in het bekenden blauwe Nederveen boek.

En het afgelopen jaar vond ik nog twee aktes, die daarmee een eigen en bijzonder verhaal vertellen over Willem van Nederveen:

Gorinchem Rechterlijk Archief 14-augustus 1546:

Deze kwam ik tegen ongeveer een maand of 9 geleden in het Gorinchems rechterlijk archief, en gaat over de voogdij inzake het onmondig kind Willem van Nederveen, waarbij e.e.a. werd vastgelegd volgens de wet van Besooijen, en tot op heden is er nog geen enkele geleerde die mij heeft kunnen vertellen wat die wet van Besooijen eigenlijk inhoudt.

Attestatie Verklaring 20 juli 1589

Deze akte kwam ik enkele maanden geleden tegen in het Utrechts archief, waarbij ene Elizabeth Peters 67 jaar oud een verklaring aflegt met betrekking tot het plotselinge vertrek van Willem van Nederveen uit Loevestein. Een verhaal dat werd opgetekend 35 jaar na de gebeurtenis zelf. De reden voor het opmaken is niet helemaal duidelijk, maar heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat rond 1589 de kerken in de Alblasserwaard van de katholieke naar de protestantse eredienst overgaan en is er een soort van bijltjesdag. En het zou natuurlijk een negatief beeld geven als blijkt dat Arent van Nederveen, de laatste Heer van Giessendam, hoewel al overleden, zijn goedkeuring zou hebben gegeven aan een paar katholieken om zijn zoon mee te laten nemen naar een katholieke omgeving, dus werd het vertrek als een soort van ontvoering beschreven om zo ook als slachtoffer van de katholieke overheersing te worden gezien. Niets is een mens vreemd.

In die tijd zien we dan ook dat velen voor veiligheid kiezen en de rechten op tienden van de hand doen, omdat daar ook verplichtingen aan zaten, zoals het leveren van personeel om een leger te bemannen. Daarnaast had de gehele Alblasserwaard over een periode van ruim 7 jaar onder water gestaan, en werd er naar de leenheren van de diverse dorpen gekeken hoe ze over gingen tot het herstel van de dijken.

En voor het herstel van de dijken was geld nodig, heel veel geld. Geld wat ze vaak niet of niet voldoende hadden. Mogelijk speelde dit ook bij onze Arent ook een rol en is dit de reden dat hij in 1545 besluit om het leenrecht van Giessendam te verkopen aan Willem van Drinkwaard, een rechtgeaard katholiek man die in hoog aanzien stond bij de koning van Spanje.

Deze Willem van Drinkwaard was een bestuurder van, en een zeer bekend man in Dordrecht. Hij had daar eveneens goede connecties met ene Hendrick de Veer, ook bestuurder van de stad Dordrecht, schepen van Heusden en lid van de broederschap in Heusden. En deze Hendrick de Veer was de zwager van Arent van Nederveen. Hun vrouwen waren zusters, dochters van Rudolf van Haastrecht.

Arent van Nederveen woonde omstreeks het jaar 1545 op Slot Loevestein, Was het de onrust en plunderende eenheden die de dorpen teisterden of was er een andere reden om op Loevestein te zijn. Wellicht beide, maar ik denk dat de reden ook een heel eenvoudige is: zijn vrouw gaat bevallen en op Loevestein is er meer medische zorg dan in het dorp Giessendam. Zijn vrouw bevalt op Slot Loevestein van een zoon: Willem van Nederveen, vernoemd naar de vader van Arent. En normaal gesproken zeggen we dan aan het einde van een sprookje: ze leefden nog lang en gelukkig.

Echter het verhaal verliep anders dan verwacht. De vrouw van Arent overlijdt kort na de bevalling in het kraambed.

Enkele maanden erna, stelt zijn zwager Henrik Pots Alias de Veer, we noemden hem al eerder, een voogdij-akte op die de gehele toekomst van dit gezin zal veranderen.

Want op 14 augustus 1546 benoemt deze Hendrik de Veer ene Jacques de Castillo, en Cornelia de Veer alias Pots, de dochter van Hendrik de Veer, als voogden van het onmondig kind Willem van Nederveen, zoon van de overleden zuster van zijn vrouw, Heijlwig Rudolfsdochter van Haastrecht. En dit alles volgens de wet van Besooijen.

Of Arent ook op Loevestein blijft wonen of toch weer naar Giessendam vertrekt, weten we niet. Wat we wel zeker weten, is dat de kleine Willem van Nederveen op Loevestein blijft wonen en daar als hij wat groter is zijn opvoeding en opleiding krijgt, bestaande uit Nederlands, Frans en krijgskunst. En als je op zo'n plaats je opleiding krijgt, verkeer je niet in de slechtste kringen.

Op dat moment was daar ook Elisabeth Peters werkzaam, geboren in 1522 en op 13 jarige leeftijd omstreeks 1535 begonnen als dienstmeisje op Slot Loevestein. Zij was er werkzaam toen Willem werd geboren en heeft hem daar zien opgroeien. Zij werd zijn kindermisje.

Intussen zijn we beland in 1554. Onze Willem van Nederveen is ongeveer 9 jaar oud, en de wereld staat in brand. Koning Hendrik II van Frankrijk valt de Habsburgse Nederlanden binnen. Zijn leger dringt door tot in Dinant, waar zijn leger tot staan kan worden gebracht, en uiteindelijk verslagen. Tot die tijd

werden de door de Habsburgers gevangen genomen hoge Franse officieren die zich hadden overgeven, van het front weggehaald en op goed beveiligde plaatsen gehuisvest, om eventueel te dienen als materiaal om uit te wisselen of om er losgeld voor te krijgen. Ook op Loevestein werden meerdere van deze Franse officieren gevangen gehouden, en ze hadden daar relatief veel vrijheid. Ze mochten vrij bewegen, maar mochten het slot niet uit. Ze konden zelfs helpen bij het onderwijs van onze Willem met krijgskunst en de Franse taal.

Het jaar daarop op 25 oktober 1555 wordt de zoon van Keizer Karel V : Philips II van Spanje de nieuwe landsheer der Nederlanden. En noch weer vier weken later op 17 november 1555 benoemt deze nieuwe landsheer van de Nederlanden elf nieuwe leden van de Raad van State, waaronder de welbekende Willem van Oranje.

De Franse officieren die tot die tijd gevangen zaten op Loevestein, kregen door de machtsovername hun vrijheid en hun rechten terug en zij besloten dat het tijd is om naar Frankrijk terug te gaan. Dat die fransozen terug naar Frankrijk wilden, was op zich misschien nog niet zo'n probleem. De kleine Willem moest mee. "Hij was", zo beschrijft Elizabeth Peeters in de akte in 1589. "in zijn jonge jaren geschikt geworden met zelve fransozen, die gevangen zaten op het Slot en zij namen hem mee om hem te beschikken als hun eigen zoon". En, zo ging ze verder: "en den edelman", dat is Willem, "was aan mij verkleeft, zeg maar gehecht voor de redenen van haar wetenschap dat zij op het huis was geweest en dat ze Willem recht voor zijn vertrek tot zijn genoegen nog als een kind had laten slapen, zoals goede lieden hun kinderen dat getrouw laten doen door hun maagden of dienstboden toe te vertrouwen". Met andere woorden haar treft geen blaam; zij was onschuldig.

Maar onze Willem ging naar Frankrijk.

Is hij ontvoerd, of was het met goedkeuring van zijn vader Arent. Was het als genoegdoening of vergelding? Het wordt helaas niet vermeld. Opvallend is wel dat zijn grootmoeder de jonkvrouwe Machteld Nederveen-de Jeude binnen een jaar na het vertrek van haar kleinzoon overlijdt.

Of is dit alles een actie van Jacques de Castillo, een van de voogden van Willem, die dan niet alleen voogd zou zijn geweest, maar ook wellicht degene die hem op Loevestein zijn onderwijs had gegeven?

Omstreeks 1569 overlijdt zijn vader Arent. We zien dan dat Willem de opvolger is van een leen in Giessendam, maar uit de tekst blijkt niet of hij daarbij aanwezig was. Een jaar later vindt de schokkende gebeurtenis plaats op Slot Loevestein, waarbij op 9 december 1570 de neef van zijn vader: Arent de Jeude, de Slotvoogd van Loevestein wordt vermoord, door Geuzenaanvoerder Herman de Ruiter.

In 1615 wordt onze Willem voor het laatst genoemd als zijn achterneef hulde doet in verband met het overlijden van Josina van Nederveen, die het leen had gekregen van onze Willem van Nederveen, maar verzuimd was dit te aan te geven. Wanneer dat is geweest, weten we dus ook niet.

Wat is er met Willem gebeurd? Waar is zijn laatste rustplaats? Is hij getrouwd geweest en zijn er nog nakomelingen ? Vragen vragen vragen ! Heeft hij de naam van Nederveen gehouden, en zijn er nog nazaten:

Kwamen die fransozen toevallig uit het noordoosten van Frankrijk / nu het franstalige Belgie en leefden zijn nazaten ca 1700 in de omgeving van Verviers, waar we ok nu nog een Familie du Nervenue tegenkomen, die we tot op heden niet hebben kunnen plaatsen?

Of is hij terecht gekomen in Kaulille en is hij de verre voorvader van Dirk Jansz van Nederveen afkomstig van Caulille die we vanaf ca 1670 tegen komen als hij in s' Gravenmoer trouwt met Adriaantje Jacobs ?, de tak 's Gravenmoer?

Wellicht moeten we toch dat hele DNA plan eens uitrollen. Wellicht schept dat wat meer duidelijkheid.

Of leefde Willem ergens anders in Frankrijk verder onder de naam van zijn adoptieouders en heeft hij onder die naam nog geschiedenis geschreven?

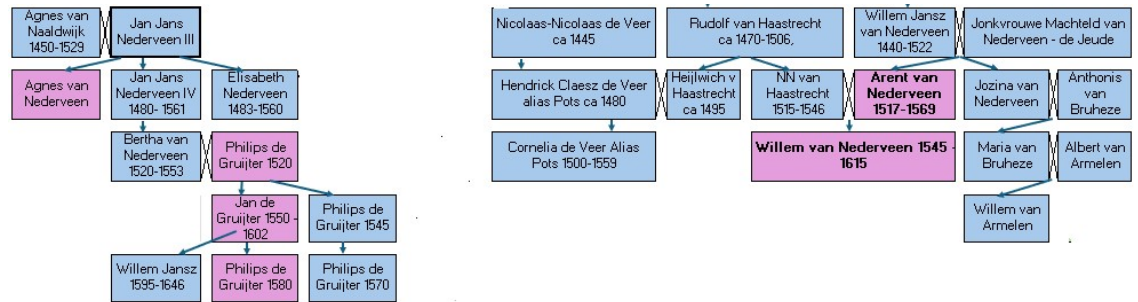
Kortom er is nog genoeg onderzoek te doen. De afgelopen tijd heb ik contact gehad met enkele historici die verbonden zijn aan Slot Loevestein en zij kenden het hele verhaal over de ontvoering van onze Willem van Nederveen niet. Dus met deze ontdekking hebben we weer een stukje wereldgeschiedenis toegevoegd aan dit wereldbekende kasteel op de splitsing van de Maas en de Waal.

Als we verder willen zoeken naar onze Willem, om zijn verhaal af te maken, zodat het ook verteld kan worden op slot Loevestein, zullen we eerst moeten gaan zoeken in de archieven van de Staten van Holland in Brussel, want daar zijn de namen bekend van de Franse officieren die gevangen zaten op Loevestein.

Misschien komen we dan een paar stappen verder. Vindt u het leuk om met ons dit onderzoek verder mee op te pakken, meld u dan, want er is nog zoveel te ontdekken.

2: Het tweede verhaal gaat over de beleningen van Nederveen en de vreemde eigendomsoverdracht

Na het overlijden van Willem waarschijnlijk ergens in Frankrijk zijn er enkele lenen die een opvolging moeten krijgen. In Giessendam zien we een leen waar hij eigenaar van was, en tijdens zijn leven zien we dat zijn tante Josina van Nederveen hulde doet omdat hun neef, onze Willem al lange tijd buitenlands is. Dus ondanks zijn afwezigheid blijft zijn familie de honneurs waarnemen in de veronderstelling dat hij ooit terug zal komen.

Dit leen in de Alblasserwaard gaat na haar overlijden over in handen van Willem van Armelen, de zoon van Josina, de zuster van Arent van Nederveen.

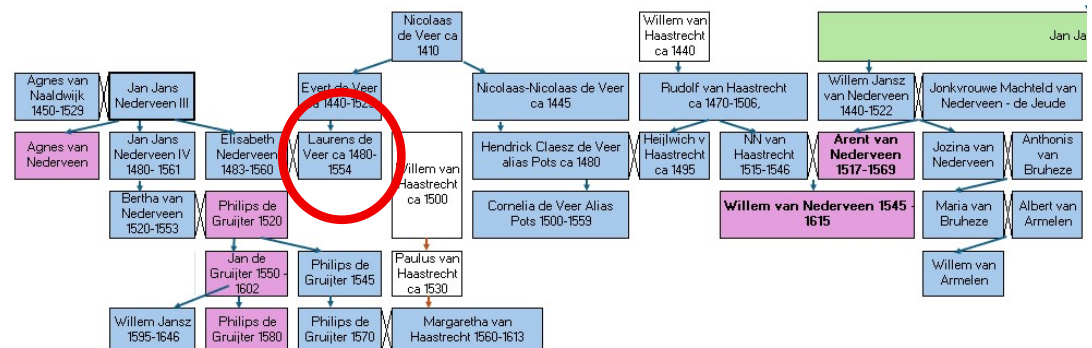
Maar er is nog een leen van Willem, of eigenlijk van Arent die naar zijn zoon zou moeten gaan: de zogenaamde tienden van Nederveen in de Brabantse Langstraat; wat gebeurt daarmee? Want met die opvolging is, zoals Carla Kentie bij de vorige bijeenkomst in Delft al terecht opmerkte wat merkwaardigs aan de hand:

Die lijn volgt vanaf 1450 dezelfde lijn als de heren van Giessendam, tot Arent van Nederveen. Zagen we het andere leen via zijn zoon Willem in handen komen van de kleinzoon van zijn tante van vaderszijde. Heel logisch: Bij de tienden van Nederveen komt daar in 1615 opeens, niet Willem als erfgenaam, maar, als een soort duveltje uit een doosje de familie de Gruyter, als de Heer van de tiende van Nederveen. En daarbij vallen de namen van Agnes van Nederveen; haar schoonzoon Philips de Gruijter, zoon Jan en Kleinzoon Philips de Gruijter die dan eigenaar wordt van deze tienden allemaal lichtpaars gekleurd: Hoe valt dat nu te rijmen ?? Hoe zijn die opeens hier terecht gekomen.

Daarvoor neem ik u nog even terug naar de zwager van Arent van Nederveen: Hendrik ter veer alias Pots met zijn al genoemde wet van Besooijen.

Bij nader onderzoek naar deze familie ter Veer, kwam ik erachter dat we de neef van Hendrik al kennen : Laurens de Veer.

Deze Laurens was immers getrouwd met Elisabeth van Nederveen, dochter van Jan Jansz III van Nederveen en Agnes van Naaldwijk. Heer en vrouwe van Dirksland. Hun achterneef Philips de Gruyter, achterkleinzoon van Agnes van Nederveen kennen we ook, en juist hem zien we nu terug in de erfopvolging van de tienden van Nederveen.

Is deze overdracht ook door toedoen van de familie Ter Veer, dat na het overlijden van Arent een deel niet naar zijn zoon zou gaan maar juist naar de familie van zijn al eerder overleden echtgenote, en dus de tienden van Nederveen naar die kant van haar familie ging . Is dit wat ze bedoelen met de wet van Besooijen, dat de nalatenschap niet standaard naar de kinderen gaan, maar juist voor een deel naar de aangetrouwde familie van de erflater in dit geval de schoonfamilie van Arent van Nederveen. Is dit de reden van die bijzondere overdracht van de ene familie Nederveen naar de andere. Een beetje onder het motto all-in-the-family

Of hebben we hiermee juist verklaard dat door die wet van Besooijen die erfoverdracht zo raar lijkt, maar op deze manier weer heel logisch is. Hoe dan ook de familie Nederveen uit Dirksland Jan I, II en III hebben de Nederven in Giessendam gekend en waren via de familie Ter Veer aan elkaar gelieerd, en een overdracht van de Tienden is op deze manier een hele onlogische manier misschien wel weer heel logisch is geworden.

En om het verhaal rond te maken, zien we dat Philips de Gruijter, een neef van de verkrijger van de tienden weer gehuwd is met een Margaretha van Haastrecht, een mogelijke achter-achternicht van de vrouw van Arent en dat kan dan ook geen toeval zijn. En met deze familie van Haastrecht zijn we weer gelieerd met de familie de Cock van Herwijnen, de Jeude van Hardinxveld, de familie Van Nassau Dillenburg en ga zo maar door.

3: De erfopvolging van de Nederveenhoeve

Voor ons derde verhaal heb ik gebruikt gemaakt van de gegevens welke vermeld staan in de archieven over de 10^e penning van Giessendam uit de jaren 1543; 1553; 1556 en 1561, 1626, 1627, 1637 en 1667 ;de leenregisters van Giessendam; de doopboeken vanaf 1695 en de gegevens uit de burgerlijke stand 1812-1925, het archief van de familie van der Weede in Utrecht en diverse correspondentiemappen van Bob Nederveen

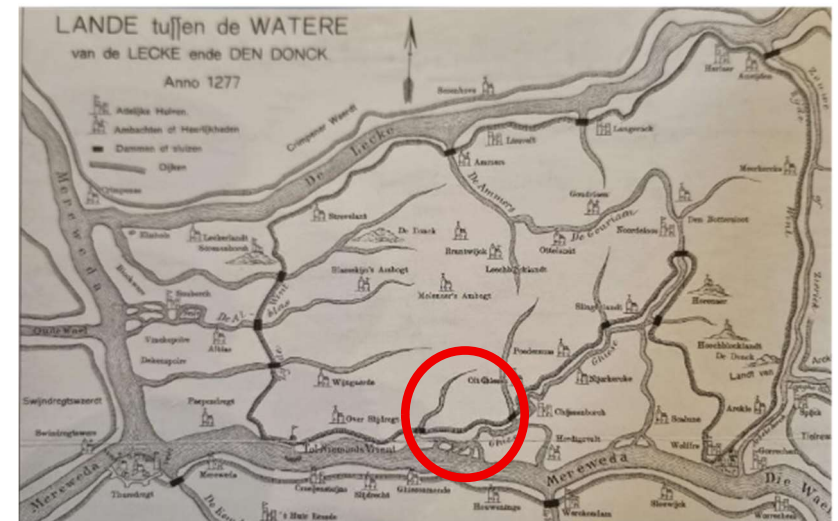
En daar in dat Rondje zijn we nu al jaren op zoek naar de juiste aansluiting van de tak Giessendam. een gebied waar we dus al wonen vanaf 1410. En waar het in de archieven wemelt van de Nederven, al werden ze niet altijd met de achternaam genoemd, wat het weer heel lastig maakt,

Het betreft het onderzoek over de Nederveenhoeve in Giessen-Buitendams, de locatie waar we ons, eigenlijk vanaf het moment dat wij, Ruud, je vader Bob en ik elkaar hebben ontmoet in den Haag, ons mee hebben bezig gehouden. Thuis heb ik nog enkele ordners van je vader waarin de correspondentie is vastgelegd tussen hem en de diverse genealogen en familieleden om te kijken of het mogelijk is om daar tot een passende reconstructie te komen van de familie Nederveen in Buitendams. In het Nederveenboek staat daar dat Arien Ariens en Jaepje Ariens de kinderen zijn van Arien Ariens die op zijn beurt een zoon is van Adriaan Jans uit Emmikhoven.

Volgende dia

Ik heb al eerder aangegeven dat deze opstelling een hele vreemde is temeer daar Arien Ariens nergens vermeld wordt als nazaat van deze Adriaan Jans uit Emmikhoven, en we deze Adriaan Jans uit Emmikhoven ook niet tegenkomen in Giessendam. Toen kwamen we tot de voorlopige conclusie dat Jaepje en Arien af zouden kunnen stammen van de eerder genoemde van Willem Adriaans met zijn Nederveenhoeve in Buitendams, en diens zoon Arien Willems, wat wel logischer klonk, maar alles moest nog wel bewezen worden, en met feiten, zeg aktes worden onderbouwd. De oplossing moest, zo zeiden we toen, ergens gevonden worden op die Nederveenhoeve, want in 1543 tot minimaal 1561 woonde Arien Willems daar en op diezelfde boerderij zien we familie Nederveen ook in de 17^e en 18^e eeuw wonen. Dat kan geen toeval zijn.

De laatste maanden ben ik daarom opnieuw intensief bezig geweest met het opnieuw chronologisch in kaart brengen van alle beleningen maar ook belastingoverzichten die er bekend zijn in Giessendam tussen 1543 en 1667. Een spreadsheet met ruim honderd boerderijen in Giessendam en dat over 8 verschillende jaren. Best een uitdagende klus want je moet er dan ook rekening mee houden dat lenen soms worden samengevoegd en anderen weer worden gesplitst.

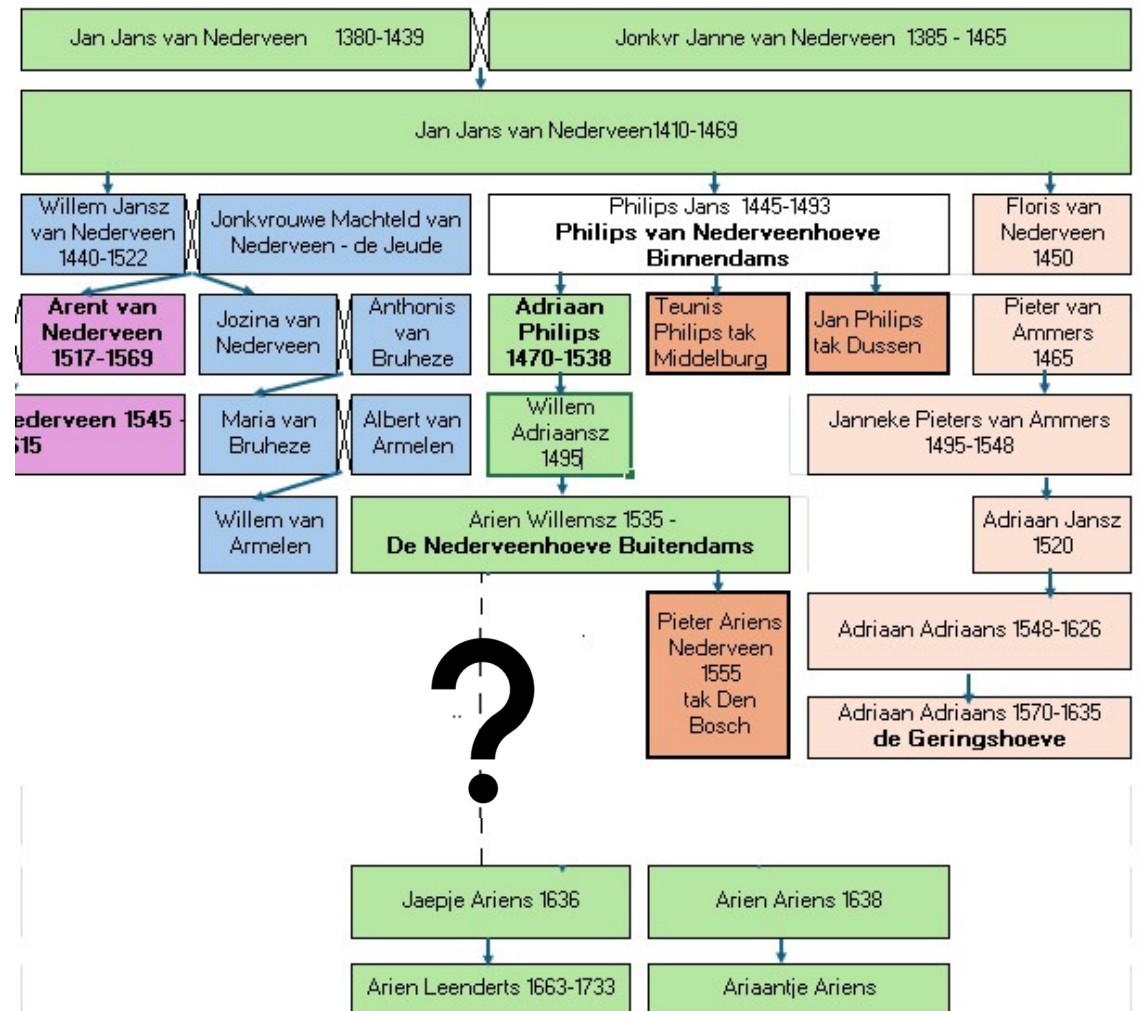

Maar alles naast elkaar leggend kom ik nu tot een geheel andere conclusie:

En kijkt u dan eerst even naar de lijn met de roze blokken. Want er zijn tijdens de vele onderzoeken veel onduidelijkheden en vragen geweest rondom de naam Arien Ariens ook wel Adriaan Adriaansz op een leen van 4 morgen, waarbij we eerder vanuit gingen dat dit dan de Nederveenhoeve moest zijn. Uit de correspondentie blijkt dat er nooit een aanleiding is geweest om te denken dat het wel eens over een andere hoeve kon gaan, en zo kwam het hele onderzoek muurvast zitten! We stonden ons blind op Arien Ariens en nog en Arien Ariens, en een Jaepje Ariens en Arien Ariens Nederveen die op die Nederveenhoeve zouden zitten. En nu kunnen we zeggen: wat zaten we er verschrikkelijk naast. Naar aanleiding van mijn onderzoek kunnen we vast stellen dat de eerste twee Arien Ariens ook wel Adriaan Adriaans genoemd, niets te maken heeft met de Nederveenhoeve. Er is namelijk een akte waarin een Adriaan Adriaansz verklaart dat hij helft van vier morgen heeft verkregen via zijn vader Adriaan Adriaans en zijn grootvader Adriaan Jansz, die het weer verkreeg van Janneke Pieters van Ammers wiens grootvader het weer heeft verkregen van Floris van Nederveen, en daar zit dan de enige link met de Nederveenen. En daarbij wordt deze Adriaan Adriaansz nergens met de achternaam Nederveen genoemd. Het is dus maar de vraag of hij wel een Nederveen is. Wat weten we over die Geringshoeve. Deze was zo staat in die overdracht gelegen aan de oostzijde van hun 2 morgen en eigendom van de Heilige Geest van het vrouwengilde in de kerk van Dordrecht. En deze hoeve lag 4 weren ten westen van de Nederveenhoeve. Dus ca 500 meter naar het westen. En op het leen ten westen van de Geringshoeve, woonde een familie de Koning, volgens de belastingkohieren.

Maar alles naast elkaar leggend kom ik nu tot een geheel andere conclusie:

En als deze akte niets van doen heeft met de Nederveenhoeve en deze Arien Ariens wellicht geen Nederveenen zijn, werd het tijd om op een andere manier naar het hele onderzoek gaan kijken. En ben ik opnieuw de hele familie daar gaan reconstrueren. We beginnen maar aan het begin.

In het van der Weede archief komen we op drie plaatsen de naam Nederveen tegen:

- in Giessendam, al op 3 april 1410, **dus al voor de Elisabethsvloed** komen we de Jonkvrouwe van Nederveen in het ambacht Giessendam (het latere Buitendams) tegen als leenvrouwe. Haar kennen we als Jonkvrouwe Johanna Willems van Nederveen, echtgenoot van Jan Jansz van Nederveen. Opvallend dat niet haar man hiermee wordt beleend. Mogelijk heeft zij het weer verkregen van haar vader Willem van Nederveen. Deze Willem is naar alle waarschijnlijkheid door Margarethe van Cleve, de landsvrouw ingezet om te helpen bij het dijkonderhoud. Wellicht hebben Willem van Nederveen en zijn dochter Jonkvrouw Janne van Nederveen op die manier in 1410, een jaar voordat Margarethe van Cleve overleed, de belening van de hoeve in Giessendam verkregen. Blijkbaar is zijn werk haar opgefallen, want ook een andere medewerker van haar verkreeg op die manier een leen.
 - ruim 60 jaar later in 1472 een vermelding van Philips Jans van Nederveen met zijn kinderen Adriaan, Rijk Govert, Jan, Teunis en Gerrit die ieder erfgenaam zijn van de eerder genoemde Philips Jans van Nederveen. Deze boerderij, dit leen is ook een leen van de familie van der Weede de zogenaamde Philipshoeve in Binnendams
 - de Jonkvrouwe van Nederveen, (ook wel Machteld de Jeude) in 1543, de echtgenote van Willem van Nederveen en de moeder van de al eerder genoemde Arent met zijn zoon Willem. Wonend in de Herenboerderij op Giessen Bovenkerk. Gezien het bedrag wat zij moest betalen voor haar woning kan het niet anders zijn dan dat zij woonde in de enige stenen woning die er toen was. Deze was eigendom van de heer van Giessendam, ook al stond de woning in Giessen-Oudekerk.
-

In dit verhaal focussen we ons op de eerste vermelding: Het leen vermeld in 1410, waarop de reeds bekende Nederveenhoeve Buitendams staat.

Op dit leen, genoemd in 1410 werd al vrij snel daarna een hoeve gebouwd, nog tijdens de jarenlange dijkverzwaringen en verhogingen in Buitendams, het stuk wat het meest geleden had van de Elisabethsvloeden. Deze boerderij middenin het gebied ligt wat de Jonkvrouw Janne van Nederveen in 1450 verkreeg, namelijk : De ambachtsheerlijkheid van Giessendam van den Dam tot aan de Zweenspolder, 1½ hoeve aldaar, de halve visserij van Giessen, de halve smaltiede van Giessendam tot de Zweensgade. Voor hen die Giessendam een beetje kennen: ze kregen anderhalve boerderij om zelf in te wonen (ca 18 morgen) en 5% van de opbrengst van het land dat ligt tussen den Dam en de Kaai en van de opbrengst van de visvangst in de Giessen.

En juist deze boerderij staat bekend als de Nederveenhoeve, waren ze eerst leenman van deze boerderij, in 1450 werden ze leenheer, en was de boerderij geen leengoed meer, maar eigendom en bleef dus buiten de leenregistratie.

Dat is de reden dat van dit leen ieder spoor ontbreekt in de leenregisters. Er zijn zo nog meerdere lenen in Giessendam die eigendom waren van adellijke families, waarvan we niet veel terug vinden in de leenregisters. In de volksmond waren dit de zogenaamde adellijke lenen. Lenen die eigendom waren van de heer van de dorpen en waarvan de overdracht niet via de leenregisters ging. Pas toen de macht van de adellijke familie afnam in de 18^e eeuw zien we de erfopvolging pas duidelijker worden, Maar ja toen liep dat systeem al op zijn eind. En beschikten we ook over doopboeken en ander archiefmateriaal.

Was het dus mogelijk om een belening buiten de administratie te houden; de 10^e penning, de belasting uit die tijd ontliep je niet en wellicht hebben we daar mee houvast aan als het gaat om de erfopvolging. Deze 10^e Penning was een belasting aan de gebruiker van de hoeve, en niet de eigenaar. Die bleven buiten schot.

In de 10 penning, de belastingen uit die tijd zien we in 1543, op het Nederveenweer in Giessendam-Buitendams Willem Adriaans van Nederveen. we zien hem ook op diezelfde plaats in 1553, 1556 en 1561 als eigenaar en gebruiker. En hem kennen we; hij is de zoon van Adriaan Philips, kleinzoon van Philips Jans, van de Philips van Nederveenhoeve en de achterkleinzoon van de eerder genoemde jonkvrouw Johanna Willems van Nederveen. En daarmee is de rechtstreekse lijn gelegd tussen 1410 en 1543. Ook is hier mooi te zien hoe de tak Middelburg en Dussen op hun plaats vallen.

De zoon van Willem Adriaans Nederveen is Arien Willems Nereve. Hem zien we in 1626 ook in de 10^e penning. Deze Arien Willems van Nereve was echter gebruiker van een andere hoeve in Buitendams; een boerderij die bijna op de grens met Sliedrecht lag, naast de zogenaamde Halve Pithoeve. Hierop zien we in 1626 Arien Willems van Nereve en in 1627 Pieter Ariens Nederveen die we ook terugzien in Sliedrecht.

de stamvader van de tak Den Bosch. Hem zien we in de belastingpapieren in Giessendam als erfgenaam van Arien Willems van Nederveen. Na zijn overlijden gaat die boerderij over in andere handen, en zijn kinderen gaan naar Sliedrecht en later weer naar Willemstad. De tak Den Bosch

Hoe zit het dan met de Nederveenhoeve. Op deze boerderij woont in 1626 een Arien Cornelis Jansz en in 1636 staat daar Arien Cornelis Jansz met zijn kinderen.

Deze Arien Cornelis Jansz is dus de zoon van ene Cornelis Jans. En we kennen een Cornelis Jans Nederveen omdat hij overlijdt in 1682 in Binnendams en bij die erfenisverdeling zien we o.a. Arien Ariens en Jaepje Ariens Nederveen. Lange tijd dachten we dat deze Cornelis Jansz een neef was en zonder nakomelingen. Dat ligt dus nu anders want we zien in 1637 Arien Cornelis Jansz op die plaats wonen en zijn kinderen. Blijkbaar is deze Arien Cornelis Jansz voor 1661 overleden en zijn Jaepje Ariens Nederveen en Arien Ariens Nederveen geen neef en nicht, maar kleinkinderen van de eerder genoemde Cornelis Jansz van Nederveen, die in 1682 overlijdt.

En dus kunnen we niet anders dan vaststellen dat de vader van Cornelis Jans ene Jan moet zijn die familie is van Arien Willems, dus is het alleen maar logisch als deze Jan een Jan Ariens is, de broer van Pieter Ariens.

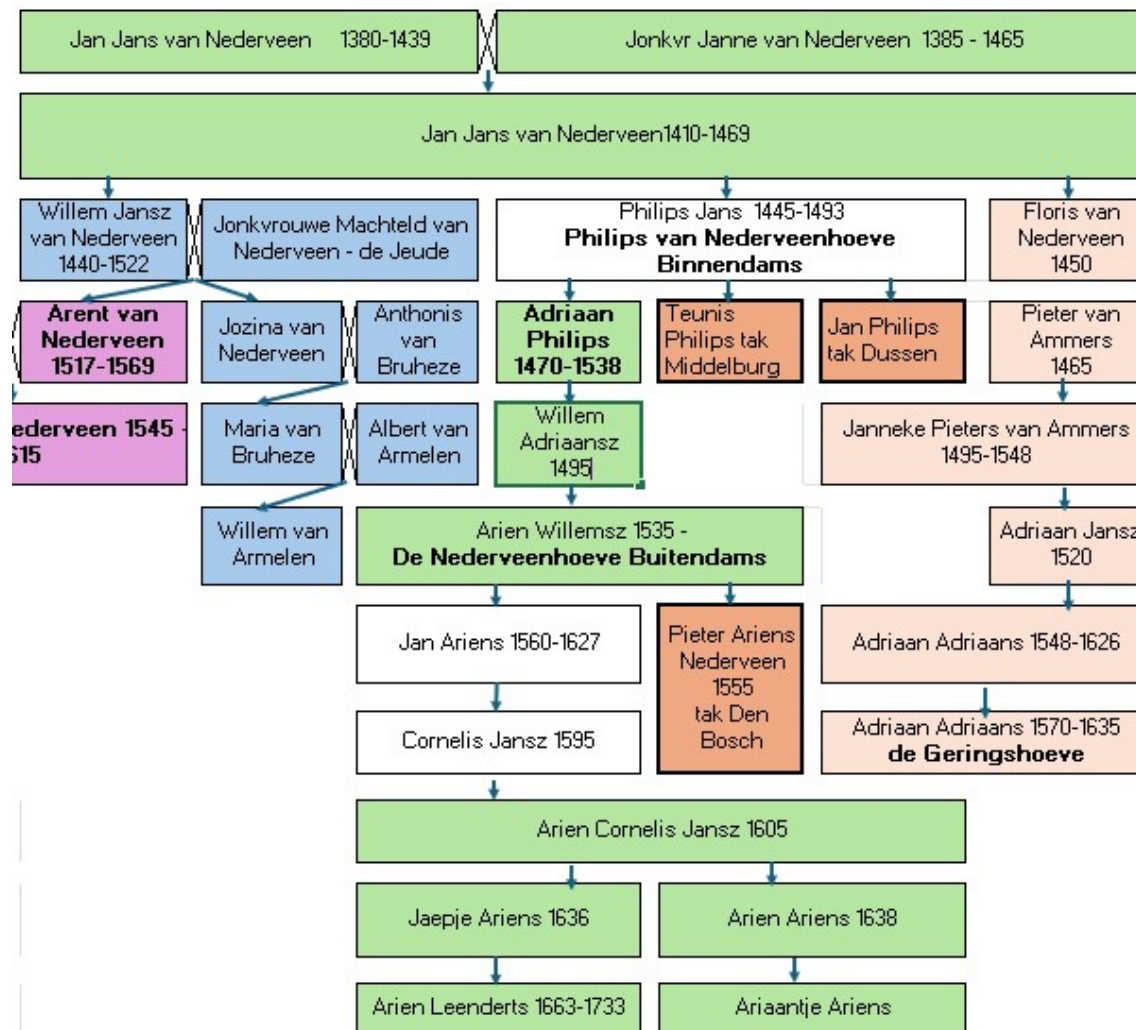
Cornelis Jans woonde in Binnendams, wat klopt met de andere vermeldingen die er zijn. Maar omdat zijn vader Jan Ariens niet voorkomt in 1626 in de belastingkohieren zou deze al voor 1626 zijn overleden. En ook dat past precies in het plaatje want tussen 1567 en 1626 zijn er geen belastinggegevens bekend over een periode van bijna 60 jaar.

Arien Cornelis Jansz is dus eigenlijk officieel Arien Cornelis Jansz Nederveen, Een jongeman die rond 1630 trouwt en twee kinderen krijgt : Arien Ariens Nederveen, en Jaepje Ariens Nederveen, de stammoeder van de takken Rotterdam en Giessendam. en zo staat hij ook in 1636 te boek als Arien Cornelis Jansz en zijn kinderen.

En als dat zo is dan zou het niet meer dan logisch zijn dat we Cornelis Jansz en / of een van zijn kinderen Jaepje en Arien in 1667 in de belastingkohieren terug moeten zien. En die bevestiging zou toch appeltje eitje moeten zijn.

Echter in 1667 zien we niet deze Arien Cornelis Jansz op de

Nederveenhoeve, of zijn kinderen als gebruiker maar ene Gerrit Cornelis Schaar. Maar als we dan het Nederveenboek pag 253 er op na slaan, dan zien we, dat op 29 november 1684 Jaepje Ariens Nederveen, weduwe van Leendert Theunisz 48 jaar oud en Ariaantje Ariens, weduwe van Arien Ariens Nederveen, 43 jaar oud beiden woonachtig onder Giessen- Buitendams, verklaren op verzoek van Gerrit Cornelisz Schaar dat ze dag ervoor Gerrit hebben gesproken over de afscheiding tussen de erven van de "laatste twee comparenten", en de heer Van Coopman en wel voornamelijk over de put of sloot etc etc. Het erf waar Gerrit Schaar woont is dus van de twee laatste comparanten: Jaepje Nederveen en de weduwe van Arien Nederveen. Dit betekent dat Jaepje en haar schoonzus de boerderij hadden verpacht aan Gerrit Cornelisz Schaar, en leefden van de huurpenningen.

Pas in 1708 zien we één van de kinderen van Jaepje: Arien Leenderts Nederveen, na zijn huwelijk in 1708 met Dorothea Goverts weer op de Nederveenhoeve, waar hun nazaten tot 1909 op de boerderij woonden waarna het pand in 1910 verkocht werd.

En zo hebben we wat mij betreft op deze gedenkwaardige dag de takken Rotterdam en Giessendam eindelijk op een goed onderbouwde wijze gekoppeld aan de genealogie van Nederveen.

4: Recht is recht en Krom is krom

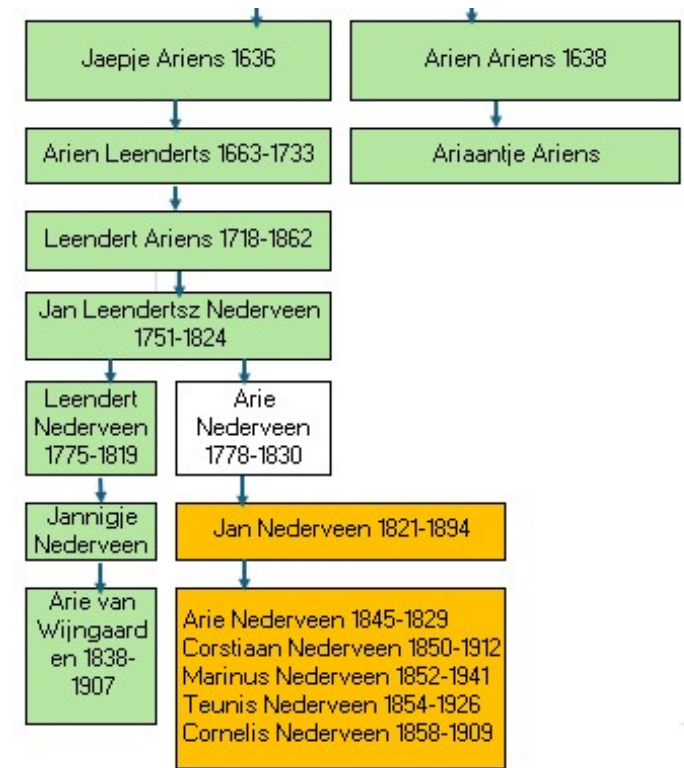
Het vierde en laatste verhaal speelt zich wat minder ver terug af in de tijd, en de hoofdpersonen staan in de oranje vakjes.

We gaan naar het jaar 1871.

In Giessendam woont Jan Nederveen geboren in 1821, samen met zijn vrouw en kinderen in een oude hoeve in Buitendams. De familie Nederveen staat er niet om bekend om veelvuldig in de kranten genoemd te worden, dus het feit dat we een artikel van ze tegen komen wil wel wat zeggen.

Wat is er aan de hand. In Buitendams zaten in die tijd ongeveer om de 150 meter een boerderij en hun landerijen grenzen uiteraard allemaal aan elkaar. Het wordt weliswaar gescheiden door een sloot, maar deze zijn soms zo smal dat je er makkelijk over heen kan springen. En niet alleen mensen kunnen dat, ook sommige koeien hebben die neiging, zeker als het gras bij de burens nu eenmaal groener is. Om dat tegen te gaan was er een hele eenvoudige methode: men bond bij de koe een touw om de nek en aan het einde van dat touw bond men een stok. Als de koe ging rennen om over de sloot te komen, kwam de stok tegen de knieën van de koe, wat pijnlijk is en dus stopte hij vanzelf met dat slootje springen. Echter niet iedere veehouder deed dit en dus kwam het met enige regelmaat voor dat een koe bij de verkeerde boer in de wei stond.

Om die reden was er ook een gemeenteverordening, waarin stond dat als er een koe van een andere eigenaar in een weiland van een andere veehouder wordt aangetroffen, de veldwachter moet worden ingeschakeld om het dier naar de gemeentestalt te brengen. Daar kan de eigenaar van de uitgebroken koe deze tegen betaling van een boete plus de onkosten van het verblijf de koe weer terug krijgen. De meeste boeren laptten deze regel aan hun laars; die ene keer dat het voorkomt, brachten ze de koe gewoon wel even terug naar de eigenaar, geen probleem, maar dan moet de eigenaar er wel wat aan doen om dat overspringen te voorkomen.

Ook onze Jan Nederveen die samen met zijn gezin de boerderij runde, hadden last van een koe van de burens die iedere keer weer bij hun het gras stond op te peuzelen. Al diverse keren hadden ze de koe teruggebracht, maar de eigenaar deed niets om het te voorkomen. Dus na talloze pogingen, dachten ze: “nou dan laten we de veldwachter maar eens komen om die koe op te halen. Laat het recht zijn beloop maar hebben”.

De veldwachter werd gewaarschuwd en na een overleg met de Burgemeester, kwam hij vertellen dat hij de koe kwam halen en terug ging brengen naar de eigenaar en dus niet naar de gemeentestel.

Dit schoot onze Jan, samen met de zonen Arie, Korstiaan, Marinus en Teunis in het verkeerde keelgat en ze weigerden de veldwachter daarop zelfs de toegang tot hun erf: immers die koe terugbrengen; dat konden ze zelf ook wel; dat hadden ze al zo vaak gedaan. Daarvoor hoefde hij niet te komen. Nee, ze wilden dat de veldwachter de koe naar de gemeentestel bracht. Misschien leerde de eigenaar er dan een keer iets van.

Hoe dan ook, de Veldwachter is geïrriteerd en onverrichterzake heengegaan, met de woorden : Hier hoor je nog wel meer van. En binnen niet al te lange tijd daarna kregen Jan Nederveen, met zijn vier zonen een melding dat ze voor het gerecht moesten komen en dat ze een straf opgelegd konden krijgen van 15 dagen eenzame opsluiting als gevolg van het verhinderen van een ambtenaar in functie. (kom daar nu maar eens mee aan als ze de snelweg A12 bezetten).

Hoe dan ook op 7 maart 1871 gaat Jan Nederveen en drie van zijn zonen, (één was er ziek) naar de rechtbank in Gorinchem om voor te komen en dit mogelijke vonnis aan te vechten. De familie Nederveen, ging niet alleen, enkele getuigen van het voorval hadden ze meegenomen en daarnaast hadden ze een topadvocaat in de arm genomen: De heer van Andel, Deze sprak daar als volgt: Hoe kunnen ze nu iemand verhinderen zijn taak uit te voeren als het niet de taak is zoals vernoemd in onze plaatselijke regeling. Hadden ze hem verhinderd om naar de gemeentestel te gaan, dan was de straf niet meer dan terecht, want zo staat het beschreven in de plaatselijke regeling. Het is niet aan de burgemeester of aan de veldwachter om deze wetgeving op eigen initiatief te wijzigen, dus zijn ze aangeklaagd voor iets wat ze niet hebben gedaan. Ze hebben alleen de veldwachter verhinderd om niet uit te voeren wat hij niet mocht doen, dus is de aanklacht al verkeerd.

Want recht is recht en krom is krom en de burgemeester en de veldwachter moeten nu niet recht maken wat krom is.

Een week later kwam de uitspraak. De straf voor het verhinderen van een ambtenaar in functie blijft gelijk maar vader Jan en zijn zonen werden vrijgesproken wegens een vormfout.

En als ik die familie Nederveen van Giessendam in mijn gedachten zo een beetje de revue laat passeren dan zouden ze het zo weer kunnen doen. Want recht is recht en krom is krom.
